

جمع آوری پسماند در آلمان و ایران

بک سده فاصله

دکترهای شیرزادی، مدیر عامل
سازمان بازبافت و تبدیل مواد کرمانشاه

مقدمه

جمع آوری پسماندها در اکثر شهرهای ایران، حتی در شهرهای بزرگ، به دلیل فقدان برنامه‌ریزی مناسب با افزایش پسماند‌های ناشی از تجمع جمعیت (افزایش جمعیت و مهاجرت) و تغییر الگوهای مصرف (استفاده از مواد یک بار مصرف) به یک معضل بزرگ تبدیل شده است.

امروزه مدیریت پسماند دیگر فقط منحصر به جمع آوری پسماند‌ها نمی‌باشد، بلکه جمع آوری پسماند‌ها یکی از پنج حلقة مهم مدیریت آن (آموزش، تفکیک، جمع آوری، بازیافت، پردازش) می‌باشد.

براساس اصول مدیریت پسماند‌ها، ضرورت دارد با اجرای برنامه‌های آموزشی، از تولید بخشی از پسماند‌ها جلوگیری کنیم. (مانند، الگوی صحیح مصرف و تفکیک پسماند‌ها در مبدأ) و این میسر نیست، مگر اینکه امکانات طرح تفکیک پسماند‌ها در مبدأ فراهم شود.

اگر امکانات تفکیک پسماند‌ها در مبدأ (استقرار مخازن)

فراهم گردد، ولی امکانات مناسب جمع آوری پسماند‌ها فراهم نگردد. اجرای برنامه آموزشی برای تفکیک پسماند‌ها هم موفق نخواهد بود در نتیجه برنامه بازیافت پسماند‌ها (مواد آلی و خشک بازیافتی مانند: کاغذ، شیشه، فلز و پلاستیک) موفق نخواهد بود و علاوه بر آسودگیهای زیست محیطی، هزینه‌های پردازش پسماند‌ها به عنوان جایگزین دفن-بیشتر خواهد شد.

با توجه به اینکه جمع آوری پسماند‌ها حلقة مهم مدیریت پسماند می‌باشد، برای اجرای این مدیریت نه فقط برای شهرها، بلکه باید برای رستاهای ایران نیز براساس اوضاع و علم روز برنامه‌ریزی کرد.

اگر مدیریت جمع آوری پسماند‌های ایران را با یکی از کشورهای پیشرفته، مانند آلمان مقایسه کنیم، متوجه خواهیم شد که در اکثر شهرها با مدیریت جمع آوری پسماند‌ها صد سال فاصله داریم.

تصاویر ذیل، وضعیت موجود جمع آوری پسماند‌هارا در اکثر شهرهای ایران نشان می‌دهد.

تصویری از وضعیت موجود جمع آوری پسماندهای شهر
کرمانشاه

تصویر ۴. ناشخص بودن نوع خودروهای جمع آوری زباله
(احتمال استفاده برای حمل مواد غذایی)

تصویر ۱. جمع آوری پسماندها در محله‌های بافت قدیم
(الودگی محیط و اشتغال کار مشتقزا برای کارگران)

تصویر ۵ ناشخص بودن نوع خودروهای جمع آوری زباله
(احتمال استفاده برای حمل مواد غذایی)

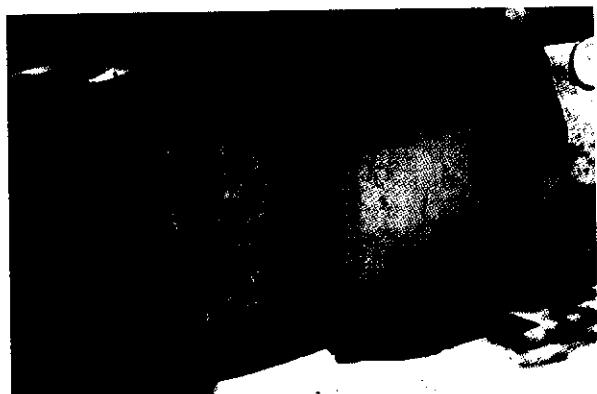
تصویر ۲. ایستگاههای تخلیه غیربهداشتی پسماندها
(این خودروها زمانی برای تخلیه مکانیزه مخازن ساخته شده بودند)

تصویر ۶ خودروهای مجهز به سیستم بالابر مخزن
(این خودروها حدود ۱۵ سال پیش، بدون مخزن، خریده شده‌اند)

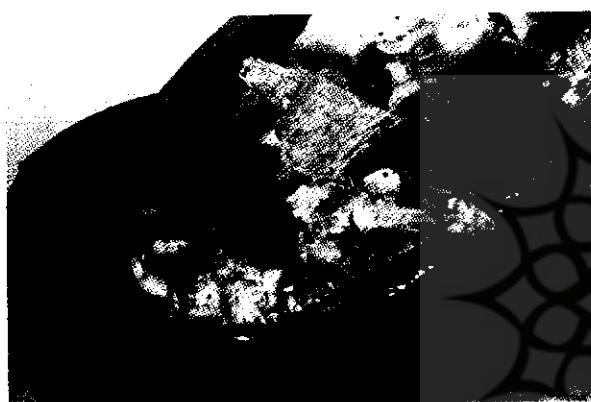
تصویر ۳. نمونه‌ای از خودروهای
غیراستاندارد جمع آوری زباله
(پرت شدن زباله و احتمال سقوط کارگر)

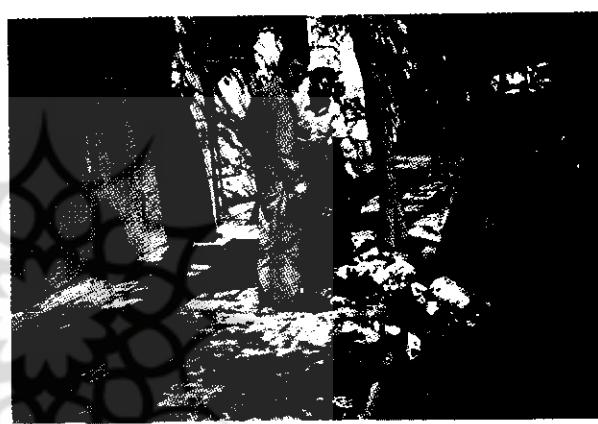
تصویر ۹. آیا پتهای حلبی جوابگوی مدیریت مواد زائد شهری می‌باشند؟

تصویر ۷. زباله‌دانی مدرن؟
(محل تجمع آلودگی)

تصویر ۱۰. سطل سبز نماد تفکیک پسماندهای آلی
(کاهش مصرف کیسه زباله)

تصویر ۸. تخلیه زباله‌دانیهای مدرن؟
(آلودگی محیط و ایجاد اشتغال مشقتزا)

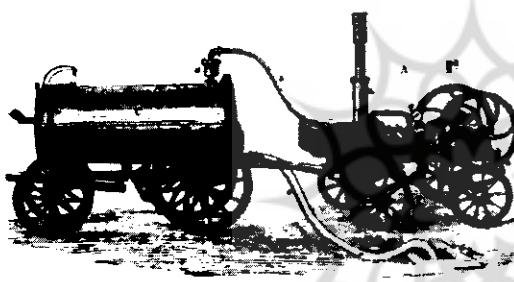
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرستال جامع علوم انسانی

خدمات کanal

تمیز کردن و نگهداری شبکه های کanal شهری

جاروب خیابانی (سال ۱۹۰۰)

پمپ تخلیه کanal (سال ۱۸۹۵)

جمع آوری فاضلاب

ایجاد یک شبکه مرکزی برای جمع آوری زباله های مایع و لجتی برای جاهایی که شبکه مرکزی نداشتند.

به دلایل ضرورت موارد بهداشتی (نیاز مطلق برای حفظ سلامتی انسان از عوامل بیماری) و آراستگی شهری (نشانه مدرن بودن) در آلمان مسئولان مجبور شدند یک تکنولوژی و سازماندهی محدود با هزینه ای مناسب ایجاد کنند.

سال های ۱۹۲۰-۱۹۰۰

وضعیت تحمل ناپذیر زباله و مشکلات غیربهداشتی ناشی از آن در سالهای ۱۸۷۱-۱۸۳۱ دولت آلمان را در برلین پس از شانزده سال بررسی، مکلف به تصویب قوانین و مقرراتی کرد که طی آن شهر وندان می بایست برای استفاده از خدماتی

یکصد سال تکنولوژی جمع آوری پسماندها در آلمان

رشد صنعت بین سالهای ۱۸۵۰-۱۹۰۰ در آلمان موجب شد که دهکده ها و بخش های کوچک با ساختار کشاورزی به شهر های بزرگ تبدیل شوند، به عنوان مثال، جمعیت شهر Essen که در سال ۱۸۵۰ حدود ۵۰ هزار نفر بود، با ایجاد صنایع ذغال سنگ و ذوب آهن و صنایع جانبی آن در سال ۱۹۰۵ به ۲۳۰۰۰ نفر (بعد از ۵۵ سال به ۲۳ برابر) رسید.

تجمع جمعیت موجب وسعت شهرها، افزایش مواد مصرفی و تغییر الگوی مصرف انرژی حرارتی چوب به ذغال سنگ (افزایش زباله) و نتیجتاً به مخاطره افتادن بهداشت و سلامت مردم در شهر های آلمان گردید.

سازمان بهداشت ملی برای اینکه بتواند از خطرهای شیوع بیماری های واگیر ناشی از زباله در شهر های پر تجمع جلوگیری کند، اقدام به ایجاد یک سیستم کل آمد مدیریت تنظیف شهری کرد. سه اصل مدیریت تنظیف شهری: بهداشت، آراستگی شهری و عملکرد اقتصادی است که هنوز پایه و اساس مدیریت دفع پسماندها و تنظیف شهری می باشند.

تصویری از صنایع شهر Essen (سال ۱۸۹۰)

شرح وظایف تنظیف شهری حمل زباله

از نظر مسائل بهداشتی، زباله باید صحیح و به سرعت جمع آوری و از شهر خارج شود.

تنظیف خیابان ها و خدمات زمستانی تمیز نگهداشتن خیابانها و مراکز عمومی و رعایت موارد ایمنی تردد

مراجعه، و محتوى مخازن را در خودرو تخلیه می کردند و مجدد سطل یا مخزن را در جای خود قرار می دادند و خودرو نیز پسمند ها را مستقیم به محل دفع زباله انتقال می داد.

Umlaufsystem - System-Abschafffuhr mit 110-1.
Rungenmann und Krupp: Müllwagen,
Essen um 1927

سیستم تخلیه مخزن با مخازن ۱۱۰ لیتری و خودروهای جمع آوری شهر Essen (سال ۱۹۲۷)

۲) سیستم تعویض مخازن

سطل یا مخازن پر از زباله را روی یک تریلی قرار می دادند و به محل دفن یا ایستگاه تخلیه زباله (در شهرهای بزرگ) انتقال می دادند سپس سطل یا مخزن را پس از تخلیه شستشو و به محل انتقال می دادند.

در شهرهای کوچک، ساختمان تخلیه و شستشوی سطلهای در محل دفن قرار داشت.

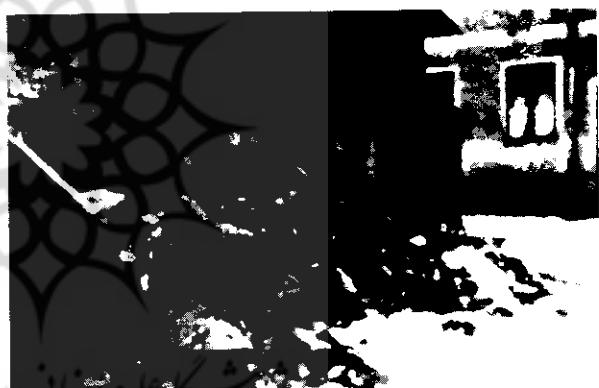
در شهرهای بزرگ پسمند ها را در ایستگاهها تخلیه می کردند و سپس زباله ها را با خودروهای بزرگ به محل دفن زباله یا زباله سوز انتقال می دادند.

سیستم تعویض مخزن
شهر دوسلدورف Dusseldorf (سال ۱۹۲۸)

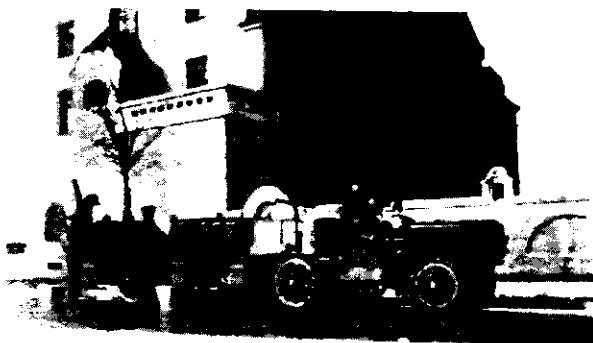
که شهرداریها می دادند، هزینه می پرداختند و قوای پلیس و نظمیه هم در اجرای این طرح همکاری کامل می کردند. پس از تصویب این قانون و پیش بینی تأمین هزینه های آن به سرعت یک سیستم مدرن بهداشتی بدون برای جمع آوری و تنظیف شهری به وجود آمد. در نتیجه صنایع کوچک یا کارگاههای خدمات شهری به شکوفایی رسیدند و ماشین آلات مخصوص جمع آوری پسمند ها با اتفاق مسقف و مخازن چدنی به صورت انبوه تولید و به ناوگان خدمات شهری نوین وارد شدند.

سازمان دهی مدیریت جمع آوری پسمند ها
تا قبل از سال ۱۹۰۰، جمع آوری پسمند ها به صورت سنتی (دوره جمع آوری بدون سیستم) انجام می گرفت.

جمع آوری زباله با هر نوع وسیله ای (گونی، سبد، بشکه، حلب، جعبه کارتی و...) با تریلیهای روباز حمل که در ضمن جمع آوری، گرد و غبار و خاکستر پراکنده می شد، پراکنده گی زبالهای آلوده نشانه ای را از تکنیک به همراه نداشته است. (وضعیت موجود اکثر شهرهای ایران در سال ۲۰۰۴)
برای بهداشتی و اقتصادی کردن جمع آوری و حمل زباله ۲ سیستم به شرح ذیل به وجود آمد:

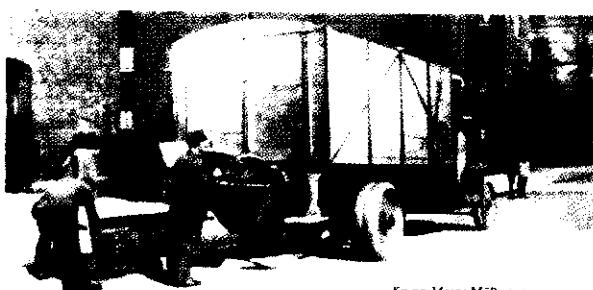
۱) سیستم تخلیه سطل یا مخزن در خودرو
در این روش، سطل یا مخازن متحدد الشکل را برای جمع آوری پسمند ها بین اماکن مسکونی و تجاری توزیع، سپس در روزهایی مشخص خودروهای جمع آوری به محل

**خودرو حمل زباله
با نیروی محرکه الکتریکی شهر Furth (سال ۱۹۱۱)**

سالهای ۱۹۷۰-۱۹۲۰

توسعه شهرها و مشکلات ناشی از آن و بحران سیاسی اقتصادی جهان قبل از سالهای جنگ جهانی اول موجب شد که پس از بهبود وضعیت اقتصادی آلمان در اوایل سالهای ۱۹۲۰ مجدداً سیستم تنظیف و جمع آوری پسماند با هدف صنعتی شدن (استفاده بهینه از امکانات استاندارد و مکانیزه کردن) براساس داشتن روز و در چهارچوب توسعه اقتصاد آلمان، به تکنیک مکانیزه شدن همزمان کم هزینه تبدیل شود. بنابراین در این شهر سرمایه‌گذاری فراوان کردند، به طوری که در سال ۱۹۳۰ تعداد بیست میلیون نفر در آلمان از امکانات جمع آوری مکانیزه پسماندها برخوردار شدند، حتی در سالهای بحران ۱۹۲۰-۱۹۳۰ این حرکت ادامه یافت. دیکتاتوری هیتلر برای آماده‌سازی جنگ دوم جهانی این پیشرفت را متوقف کرد. بسیاری برنامه‌ریزی، سازماندهی و تکنیکهایی که در سالهای ۱۹۲۰-۱۹۳۰ به عنوان راهکار تا سال ۱۹۷۰ استفاده شده‌اند، حتی امروز نیز اثربدیری خود را از دست نداده‌اند.

خودروی حمل زباله با موتور Krupp (سال ۱۹۲۰-۱۹۳۰)

مقایسه هزینه‌های این دو سیستم در سالهای ۱۹۲۰-۱۹۳۰ باعث شد که سیستم تخلیه سطل یا مخزن در محل بر سیستم تعویض سطل غالب شود.

این دو سیستم به نوعی هنوز در آلمان وجود دارد. اما سیستم تعویض فقط برای جمع آوری کاتنیس نخاله و غیره استفاده می‌گردد و سیستم تخلیه برای مخازن ۵۰۰۰ لیتری استفاده می‌شود.

در نتیجه روش قدیمی سنتی جمع آوری پسماند (دوره جمع آوری بدون سیستم) که بسیار پرهزینه بود و با نیروی کارگری زیاد انجام می‌شد، منسخ گردید و تخلیه پسماندها در کامیونهای با اتاق روباز (وضعیت موجود تمام شهرهای ایران) در شهرها از سال ۱۹۲۰ و در روستاهای از سال ۱۹۵۰ دیگر وجود نداشت.

تکنیک

با تصویب قانون پرداخت هزینه‌های تنظیف و جمع آوری پسماند وزارت پلیس در شهر برلین در سال ۱۸۹۵ و مکانیزه شدن جمع آوری پسماندها بدون گرد و غبار و پراکندگی زباله، اکثر شهرهای آلمان نیز از این قانون پیروی کردند. در نتیجه تکنولوژی خدمات شهری توانست در کوتاه‌ترین زمان سطه‌های محکم چدنی بدون منفذ را در فرم‌های مختلف، خودروهای جمع آوری با اتاق بسته بدون منفذ برای انواع پسماندها و انواع مختلف جاروبهای مکانیکی، تخلیه کانالها، برف‌پاکن خیابانها را (که ابتدا با نیروهای کشنده اسب انجام می‌گرفت) وارد بازار کند.

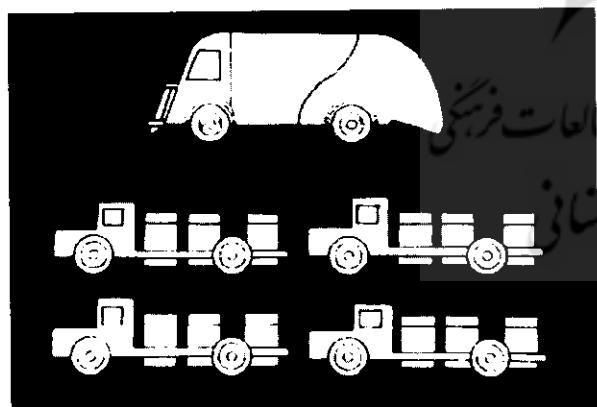
در سال ۱۹۱۰ کارخانه Ochsener اولین خودروی جمع آوری زباله برقی تخلیه از کار را به بازار وارد کرد و آن را جایگزین سیستم پرهزینه اسب که احتیاج به نیروی کاری بیشتر داشت. گرداند.

جنگ جهانی اول توسعه این صنعت را موقتاً در آلمان متوقف کرد.

تخلیه مخزن از کنار با امکانات کمپرسی (سال ۱۹۹۳)

در مقابل، حوزه خدمات خودروها را در شهرهای اطراف توسعه دادند و دیگر اینکه به این طریق توانستند محله‌های تخلیه زباله، دفن و زباله‌سوزهای را هم از مرکز شهرها به خارج انتقال دهند. علاوه بر این موارد، موتوریزه یا استاندارد کردن خودروهای جمع‌آوری پسماندها Tech-Hig در سالهای ۱۹۲۰ فواید و آثاری بسیار مهم را از نظر بهداشت، آراستگی شهر و رشد اقتصادی برای شهرها به دنبال داشته است، یعنی، شکل مکانیزه جایگزین روش سنتی دستی آلوده گردیده است، بدون اینکه کارگران با زباله تماسی داشته باشند یا سلامت شهروندان بر اثر پراکندگی و آلودگی زباله به مخاطره افتاده باشد.

خودروی حمل زباله با پرس جایگزین ۴ خودرو (سال ۱۹۳۵)

در سال ۱۹۴۰ در کشور سوئیس یک نوع خودروی جدید (با سیستم پرس) به ثبت رسید که در مقایسه با مدل‌های دیگر ظاهری بسیار زیبا داشت.

استاندارد کردن مخازن و تریلی جمع‌آوری زباله
در آلمان از سال ۱۹۲۵ شرکتهای بسیاری سلطنهای ۳۵ تا ۱۱۰ لیتری و اتفاقهای مخصوص جمع‌آوری پسماندها را طراحی کردند. اولین لیست مخازن ابداع شده (نوع Ringsys) از سال ۱۹۳۷ برای حدود پنجاه سال استاندارد بیشتر سیستمها بود.

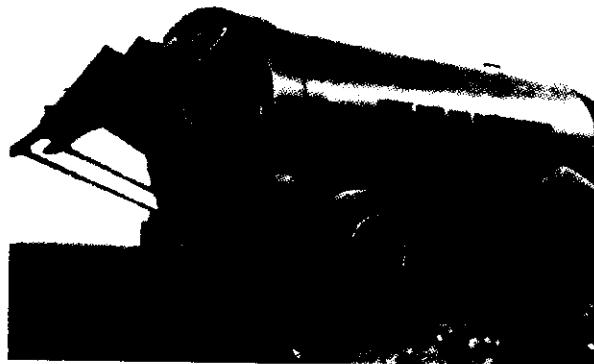
در سوئیس هم در سال ۱۹۳۸ یک شرکت رقیب به نام ES-EM Ochsner تأسیس شد. در این سیستم آنها درب مخزن با قسمت تخلیه خودرو تطبیق یافته بود که به سرعت در تمام استانهای سوئیس استفاده شد.

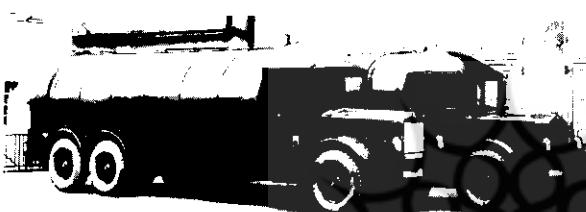
استاندارد کردن سیستم انطباقی تخلیه مخزن و تریلی جمع‌آوری زباله (سال ۱۹۲۸) شرکت Schmidt

مکانیزه کردن خودروهای جمع‌آوری پسماند
در سالهای ۱۹۲۰-۱۹۳۰، سیستم جمع‌آوری پسماندها به اصطلاح موتوریزه شد و کامیون جایگزین تریلی اسپی گردید. (خودروهای بزرگ بنزینی و دیزلی جایگزین تریلیهای اسپی گردیدند).

در این پروسه با جایگزین کردن و ارتقاء دادن تکنیک، خودروها و ظرفیت‌شان در جمع‌آوری پسماندها نه فقط تعداد خودروی موردنیاز بلکه پرسنل مشغول به کار در این بخش هم کاهش یافت.

خودروی جمع آوری دوار از سال ۲۰۰۲-۱۹۲۸ ساخت شرکتهای Kukka و Faun که بدون تغیرات اساسی بیش از ده هزار دستگاه از آن ساخته شد. (برلین - سال ۱۹۲۹)

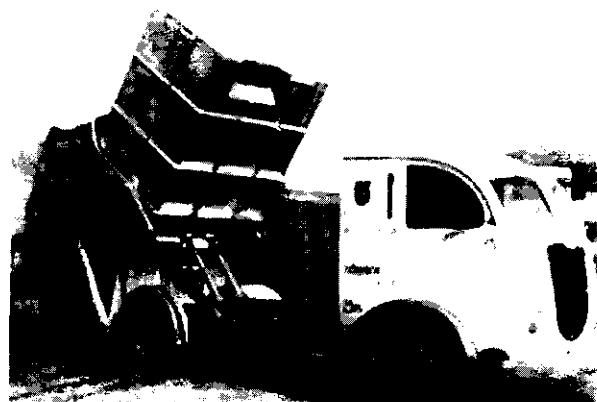
خودروی جمع آوری دوار از سال ۲۰۰۲-۱۹۲۸ ساخت شرکتهای Kukka و Faun که بدون تغیرات اساسی بیش از ۱۰۰۰ دستگاه ساخته شد. (برلین - سال ۱۹۲۹)

خودروی خدمات کanal و شستشو (سال ۱۹۳۰)

سیستمهای تخلیه کanal و چاههای لجن فاضلاب تکنولوژی در این بخش هم همزمان با مدرنیزه کردن جمع آوری پسماند پیشرفت چشمگیری داشته است که فقط تصاویری از آن ارائه می گردد.

جمع آوری پسماند در روستاها هم که با خودروها و تریلیهای روباز انجام می شد، به جمع آوری مکانیزه با تریلی مخصوص با سیستم بسته (اتفاق مسقف) کشند که با تراکتور یا اسب حمل می شد، تبدیل گردید.

خودروی جمع آوری پسماند با امکانات هیدرولیک شهر وین (سال ۱۹۳۸)

همزمان با مکانیزه کردن سیستم جمع آوری (استفاده از مخزن و خودرو) در سال ۱۹۲۵ شرکتهای مختلف تیپهایی خاص از خودروها را طراحی کردند که با روش‌هایی متفاوت با نیروی مکانیکی در داخل اتفاق یانیروی (وزن مخصوص) خود تخلیه می شد.

شرکت Faun در این دوره مدرنیزه شد. فقط برای شهر هامبورگ بین سالهای ۱۹۲۷-۱۹۲۹ تعداد هفتاد دستگاه سیستم دوار ساخته است که تحولی بزرگ در این بخش می باشد. امروزه بسیاری از تکنولوژیهای آن زمان (با تکمیل بخش‌هایی از آن) پایه تکنیک جمع آوری پسماندها در جهان می باشد.

خودروهای حمل پسماند شرکت Faun شهر دوسلدرف (سال ۱۹۳۰)

محل پارک خودروی جمع‌آوری (سال ۱۹۵۳)

خودروی خدمات کاتال و شستشو (سال ۱۹۳۰)

اول سال ۱۹۷۰

افزایش رفاه اجتماعی در اوخر سال ۱۹۶۰، تغییر الگوهای مصرف، تولید مواد مصرفی (بسته‌بندی و ظروف یک بار مصرف) ایجاد سوپر مارکتهای فراوان و در نتیجه بسته‌بندی شدن تقریباً تمام مواد خوراکی مصرفی، روندی جدید را در مدیریت جمع‌آوری پسماندهای بسته‌بندی موجب افزایش ذغال‌سنگ که خاکستر آن همراه بازیله‌ها جمع‌آوری می‌شد. همچنین افزایش پسماندهای بسته‌بندی موجب افزایش غیرمنتظره حجم پسماندها شد.

اکنون دیگر سیستم جمع‌آوری پسماندها که پنجاه سال براساس جمع‌آوری بدون گرد و غبار (به دلیل اینکه جمع‌آوری خاکستر ذغال و ذغال‌سنگ بازیله جمع‌آوری می‌شد) انتطبق یافته بود، پاسخگوی زباله‌های سیک و کم حجم ناشی از بسته‌بندی مواد مصرفی نبود.

طالعات فنی تکنیک

برای زباله‌های حجیم و سیک مواد بسته‌بندی که در مقایسه با خاکستر وزنی کم دارند در اوخر سال ۱۹۶۰ سیستمهای پرس صفحه‌ای با توان فشرده‌گی زیاد با سیستم آرام کشنه به سمت عقب حایگزین شد؛ به این صورت که پسماند تخلیه شده با مخزن، ابتدا با نیروی هیدرولیک فشرده، سپس بدون کمپرس تخلیه می‌شد (تخلیه از کف).

از آنجاکه با این سیستم حجم برابری خودرو افزایش می‌یافت، نهایتاً پسماندهای حجیم هم با این روش جمع‌آوری شدند. لذا این روش از نظر اقتصادی بودن (مقدار بار بیشتر) در کوتاه‌ترین زمان از سیستمهای قبل پیشی گرفت.

محل پارک خودروهای جمع‌آوری پسماندهای شهر Bochum (سال ۱۹۶۰)

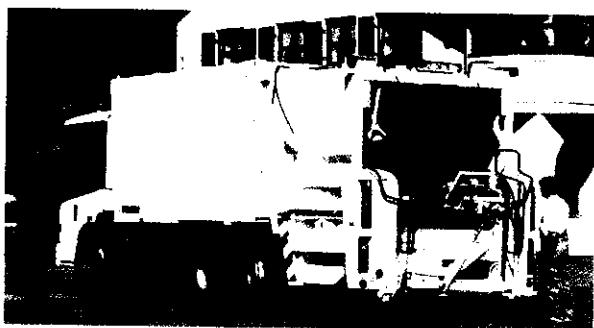
خاکستر داغ) جایگزین مخازن چدنی شدند. حدود ۱۵ سال بعد از ساخت خودروهای سیستم پرس سیستمهای جدید تخلیه که با اهرم یا بازو مخزن را بلند و از کنار به طور اتوماتیک تخلیه می‌کردند، با اظرفیت حمل بیشتر وارد بازار شدند و در نتیجه، هزینه‌های پرسنل و غیره هم کاهش یافته‌اند.

سیستم‌های متفاوت جمع آوری پسماندها با امکانات متفاوت تخلیه مخازن (سال ۱۹۸۶)

براساس نظرسنجی در سال دو هزار خودروهای حمل پسماند تخلیه از کنار، در آینده ۶۰٪ خودروهار اتشکیل خواهد داد.

سیستمهای اهرمی از جلو یا کنار از ابتدایک طرح آمریکایی بود.

خودروی جمع آوری پسماندهای سبک با تکنیک پرس (سال ۱۹۶۸)

تخلیه مخزن بزرگ با خودرو Faun (سال ۱۹۸۴)

مخازن کوچک و بزرگ جمع آوری پسماندها (سال ۱۹۷۵)

به موازات توسعه خودروهای پرسی از سال ۱۹۷۲ مخازن بزرگ برای جمع آوری پسماندها در اماكن عمومی و مجتمع‌ها طراحی شدند. مخازن جدید چهارگوش با حجم زیاد از جنس پلاستیک (با وجود خطر آتش‌سوزی بر اثر

کانتینر کردن در ایستگاههای تخلیه زباله برای حمل به محلهای دفن (سال ۱۹۰۰)

خودروی جمع آوری زباله ها با امکانات تخلیه از کنار شهر هامبورگ (سال ۱۹۲۵)

مناطق پر جمعیت شهری و یا کم جمعیت روستایی استفاده کرد.

همان طور که ملاحظه می شود، تکنولوژی مدیریت جمع آوری پسماندها در کشور آلمان از یکصد سال پیش شروع شد. با وجود دو جنگ در یک دوره کوتاه بیست ساله، مدیریت تنظیف جمع آوری پسماندها همراه با رشد شهرها و توسعه صنعت به پیش رفت و همزمان با مکانیزه کردن جمع آوری پسماندها (استفاده از تکنولوژی و صنعت) سازماندهی و مدیریتهای خاص برای آن تعریف شد.

خودروی جمع آوری پسماندها Faun (سال ۲۰۰۱)

خلاصه

با ایجاد سیستم مدرن تنظیف شهری در اواخر قرن ۱۹ براساس اصول بهداشت، آراستگی شهر و اقتصادی بودن، شرح وظایف مشخص می شود. تولیدکنندگان موظف شدند که تکنولوژی را با اوضاع و نیازها منطبق کنند. یعنی، برای هر مشکل راه حلی مناسب پیدا کنند. تکنیک قدیمی غیراقتصادی برای هر دوره در یک پروسهٔ تکامل، محو گردید.

در اوضاع موجود، تغییرات در صنعت خودروسازی جمع آوری پسماندها پیش‌بینی نمی شود، بلکه این تغییرات در مدیریت جمع آوری پسماندها انجام خواهند شد. یعنی، باید خودروها را با هر نوع پسماندی تطبیق داد. مثلاً، تخلیه باکت از جلو را برای پسماندهای تجاری. صنعتی بازیافتی و تخلیه باکت از کنار را برای پسماندهای خانگی و غیره در